

Gospodar in gospodinja

LETO 1940

17. APRILA

ŠTEV. 16

Zimsko in poletno škropljenje sadnega drevja

Obdelovanje sadnega drevja z različnimi škropivi se uvaža pri nas že več nego 25 let. Izpočetka je šlo silno težko in počasi. Dandanes je pa vendar že toliko razširjeno in preizkušeno, da vsaj kar je bolj zavednih in naprednih sadjarjev, nihče več ne dvomi o potrebi in koristi tega novodobnega načina za varstvo sadnega drevja in pridelka. Posebno velik korak naprej je bil storjen v zadnjih letih, ko je Sadjarsko in vrtnarsko društvo izdalo praktično knjigo »Škropljenje sadnega drevja« izpod peresa do kraja preizkušenega veščaka g. Priola. Knjiga je izšla nedavno že v 2. izdaji. 7000 izvodov te tako potrebne knjige je danes v rokah slovenskih sadjarjev.

Toda kljub temu na videz velikemu uspehu je število, recimo zavednih in prepričanih škropivcev še vedno zelo majhno v primeri s številom onih, ki se še niso sprijaznili s škropljenjem, ali pa ki jim to kulturno delo še ni popolnoma jasno. Preveč jih je še, ki še niso premagali nekega odpora proti temu delu in se še vedno niso otresli neopravičenih predsodkov. Naj torej na tem mestu še enkrat, preden bo za letos prepozno, opozorimo vse zamudnike na nekatera bistvena vprašanja glede škropljenja sadnega drevja.

Zakaj je škropljenje sadnega drevja tako potrebno? Zato, ker le na ta način obvarujemo drevje in pridelek pred neštevilnimi poškodbami različnih zajedavcev — živalskih in glivičnih. Vsakoletne izkušnje nam vedno bolj jasno kažejo, da se pravilno in pravočasno škropljenje dobro izplača, ker dobimo na ta način obilnejši in boljši pridelek, ki ima neprimerno boljšo ceno nego z neškropljenega drevja.

Ali je zimsko in poletno škropljenje potrebno? Gotovo! Sicer bi ju ne priporočali. Z zimskim škropljenjem obvaru-

jemo drevje zlasti pred premnogimi živalskimi zajedavci, ki prezimujejo na drevju v obliki jajčec, ličink, bub in popolnih žuželk. Na drevju so čez zimo n. pr. jajčeca listnih ušic, različnih moljev, prstančarja in listnih stenic; ličinke zavijača in različnih drugih metuljev, razni kaparji; cvetožer, krvave ušice, pedic in še mnogo drugih. Dokazano pa je, da se z zimskim škropljenjem omejijo tudi nekatere glivične bolezni in zatiro mah, lišaji in odpravi stara skorja.

Prav kar smo na meji med zimskim in poletnim škropljenjem. Ker imamo zelo pozno in mrzlo pomlad, vsaj v severnih hladnejših predelih naše banovine, čas za škropljenje še ni zamujen. Opraviti se mora pa nemudoma, preden se začne cvetno brstje razprezati.

Katera škropiva priporočamo za zimsko škropljenje? Ako škropimo prej, ko drevje še počiva (od jeseni do srede meseca marca), se dobro obnese arborin (8%) ali neodendrin (5%) ali pa 15—20% žvepleno apnena brozga. Zdaaj, ko smo že zelo pozni, priporočamo 10% žvepleno brozgo, ki ji primešamo na 100 litrov (gotovega škropiva) 6 litrov miksdrina. Ako vzamemo tako mešanico, smo opravili z enkratnim škropljenjem zimsko in poletno škropljenje pred cvetenjem.

Zakaj je poletno škropljenje potrebno? Zato, ker z njim ubranimo zlasti pridelek pred dvema najhujšima zajedavcema, to sta škrlup in zavijač. Prvi povzroča po plodovih kraste, drugi pa črvivost. Uspeh je zanesljiv, ako le pravočasno opravimo najmanj dve škropljenji, in sicer prvo takoj, ko drevje odcvete — najkasneje v tistem tednu, ko se cvetje ospe, drugo pa nekako tri tedne pozneje (po prvem škropljenju). Še bolj si zagotovimo uspeh, ako škropimo še tretjič, in sicer zopet 3 tedne po drugem škropljenju. To je potrebno zlasti ob de-

ževnih letih in v takih krajih, kjer imajo mnogo padavin.

Katero škropivo se priporoča za poletno škropljenje? Najpreprostejši je nosprait v $\frac{1}{2}\%$ raztopini. Ugodno učinkuje tudi 2% žvepleno apnena brozga z dodatkom 300 gramov aresina ali meritola na 100 litrov škropiva. Eno izmed teh dveh škropiv se vzame za 1. in 2. poletno škropljenje (tako, ko drevje odcvete in 3 tedne pozneje).

Katero škropljenje je važnejše, zimsko ali poletno? Obe sta važni in potrebni. Vendar lahko trdimo, da je poletno še važnejše nego zimsko. Kdor torej ne more opraviti obojega, naj opusti zimsko. Za zimsko škropljenje zadostuje, ako se opravi vsaj vsako drugo leto, poletno je pa neobhodno potrebno vsako leto. Za zimsko škropljenje je posebno hvaležno tisto drevje, ki ni bilo še nikoli škropljeno.

Od česa je dober uspeh škropljenja še odvisen? Od tehle treh reči: od pravega časa, od primerne škropiva in od pravilne izvršitve. Zimsko škropljenje je najbolj učinkovito, ako škropimo tik, preden začne drevje brsteti. Zlasti je ta čas važen, ako združimo to škropljenje s škropljenjem pred cvetjem, kakor je bilo že prej povedano in kakor je vprav za te-le dni še ugodno. Škropiti moramo v vedrem, mirnem vremenu. Vsaj toliko časa mora biti vedro, da se škropivo na

drevju dobro posuši. To velja seveda tudi za poletno škropljenje. Zimsko škropljenje ima popola uspeh le tedaj, ako drevo temeljito obrizgamo, tako rekoč operemo, da ne ostane suha nobena vejica in noben košček lubja po vejah in deblu.

Poletno škropljenje je pa glede pravega časa neprimerno bolj težavno nego zimsko, ker je vezano le na nekaj dni. Tudi škropivo mora biti pripravljeno še bolj natančno po navodila, ker zlasti premočna škropiva lahko osmodijo nežno zelenje. Držati se je torej točno po navodilih. Nospraita ne smemo vzeti več nego $\frac{1}{2}$ kg na 100 litrov vode, žvepleno apnene brozge pa 2 kg in točno 300 gramov aresina. Poletno škropljenje se tudi drugače opravlja nego zimsko. Popolnoma učinkovito je le tedaj, ako škropimo s prav finim razpršilnikom, da se na gosto od vseh strani popršijo zlasti listi, plodovi in vejice. Napačno bi bilo, ko bi tako škropili, da bi od drevesa teklo. Za pravilno škropljenje je treba primerne škropilnice z močnim pritiskom.

Zimsko škropljenje je mnogo dražje nego poletno. 100 litrov zimskega škropiva stane od 60—80 din. Le 100 litrov žvepleno apnenega škropiva (15 do 20% žvepleno apnena brozga) stane sedaj okroglo 20 do 30 din. Poletna škropiva so pa sedaj povprečno po 15 do 25 din 100 litrov. Najcenejši je $\frac{1}{2}\%$ nosprait (okoli 15 din 100 litrov). H.

Pridelovanje rastlinstva in živalstva

Važno sodelovanje kmetovalca s kmetijskimi strokovnjaki za zboljšanje bodočnosti našega poljedelstva.

Četudi se v naši državi obrt in industrija močno širita in zaposlujeta vedno večje množice prebivalstva, vendar ostane in bo ostal prej ko slej kmet še vedno glavni stebel Jugoslavije. Če bo kmečko prebivalstvo zadovoljno in srečno, bo vladalo blagostanje tudi po vseh drugih stanovih; če pa kmetijstvu izpodrežete življenjske korenine, bo pela slaba tudi obrtniku, trgovcu, uradniku — vsej domovini.

Našemu kmetu, mislim predvsem na slovenskega, danes pot življenja ni postлана z rožicami. Za danes hočem omeniti samo, kako bi si kmet sam mogel pomagati na boljše. Slovenski kmetje nikakor še ne moremo reči, kakor lahko

trdijo o sebi n. pr. naši češki bratje-kmetovalci, da namreč spada njihovo poljedelstvo med najbolj napredno v Evropi. Zato moramo tudi mi stremeti za tem, da na eni strani izpopolnimo tehniko, način našega kmetovanja, na drugi pa izboljšamo tudi kvaliteto (kakovost, dobroto) svojih pridelkov.

Za doseg resničnega napredka ne samo v kmetijstvu, ampak tudi v industriji, trgovini in drugih poklicih pa je potrebno dvoje: 1. proučevanje in iskanje novih poti; 2. razširjenje ter izkoriščanje najdenih poti.

Napredek zahteva, da si delo razdelimo tako, da bomo vsi: kmetijski izobraženci in inženirji, kakor tudi preprosti kmetovalci brez posebnega kmetijsko-strokovnega šolanja prispevali k zgraditvi cvetočega poljedelstva na Sloven-

skem, vsak po nekaj, vsi skupaj pa vse. Z drugimi besedami se to pravi: Znanost in praktično kmetovanje morata korakati kot dobra prijatelja vedno vstric. Kmečki gospodar mora imeti vedno odprto oko in uho, da nove tehnične možnosti čim prej modro izrabi v svojo korist; biti mora kmetijskemu šolstvu, njegovim izkušnjam in znanstvenim izsledkom iz srca naklonjen in hvaležen, saj so vse take šole ustanovljene le v njegovo stanovsko korist.

Naj navedem samo nekaj zgledov, ki pričajo, kako važno je vzajemno sodelovanje med znanostjo in praktičnim kmetovanjem, oziroma kako koristni morejo biti znanstveni izsledki za gospodarja, ki jih zna obrniti v svojo korist.

Večji posestnik na Češkem je dal preizkusiti svojo zemljo oranico, koliko ima v sebi hranilnih snovi; na podlagi fizikalne in kemijske preiskave si je napravil načrt za bodoče gnojenje te zemlje. Analize so pokazale, da je dotični svet nasičen s kalijem za čas 6 do 10 let; nasprotno pa so ugotovili kemiki, da manjka prsti fosforja. Ko je uvedel gospodar ravnotežje glede potrebe hranljivih snovi in dodal, kar je bilo premalo, so se zvišali pridelki na tem posestvu za celo četrtno pri vsakem hektaru, ne da bi se pri tem povečali stroški za umetna gnojila.

Drug zgled za važnost kmetijskega preizkuševanja se tiče vprašanja: Kdaj podorji gnoj, ki si ga napeljal na njivo? Pri tem vprašanju je delal nek posestnik natančne poizkuse s sladkorno peso; iz teh poskusov se je jasno pokazalo, da je

bila učinkovitost (koristnost) hlevskega gnoja na korist sladkorne pese popolna ali 100 odstotna, če je zaoral gnoj takoj, ko ga je navozil na polje. Če ga je pa podoral 6 ur pozneje, je padla učinkovitost na 98, 24 ur pozneje na 86, 4 dni pozneje na 85 odstotkov. Prav ta posestnik je tudi ugotovil, da je bil pridelek pri polovični množini gnoja, ki ga je takoj podoral prav tako velik, kakor če je gnožil s polno množino, a zaoral gnoj šele 4 dni potem, ko ga je bil pripeljal na polje. To spoznanje ima velik pomen tudi za te, slovenski gospodar; saj ti v številkah prav jasno predočuje, koliko gnojilnih vrednot izgubiš, ako navoži gnoj podoravaš šele čez dalj časa.

Podobnih zgledov tudi v živinoreji ne manjka. Tako se je n. pr. posrečilo s smotrno plemensko izbiro, s pravilno rejo, krmljenjem in drugim oskrbovanjem zvišati povprečno težo gnezda pujskov (seveda z enakim številom živali) v štirih tednih od 45—50 kg na 60—70 kg, v šestih tednih od 70—80 kg na 90 do 120 kg in več. Svinja iz hleva nekega posestnika je n. pr. vrgla dvakrat po 12 pujskov in je vsako gnezdo pri rojstvu tehtalo nad 20 kg. Gospodarska korist takih uspehov izpopolnjene rejske in krmlilne tehnike je očitna.

Tudi za naše kmečko perušninarstvo je dokazano, da s skrbnim izbiranjem plemenskih kokoši s pomočjo kontrole nesnosti, s pravilnim krmljenjem, z zgodnjim valjenjem (marec, april in sredina maja) lahko zvišamo nesnost naših kur od bornih sedanjih 70—85 jajc na 120 do 130 in več.

ovfr

Prednost strojev v poljedelstvu

Splošni napredek časa seveda ni mogel ostati brez vpliva na poljedelstvo, posebno zaradi tega, ker se vršijo v kmetijskem gospodarstvu s pomočjo strojev vsa dela hitro, poceni in dobro; v tem oziru je pokazala raba strojev v kmetijski praksi marsikako prednost v primeri z nekdanjim izključno ročnim delom. Zamenjava ročnega dela s strojnimi deli je posebno važna takrat, kadar je telesno delo zelo težko ali kadar celo ogrožava zdravje svojega vršilca. Dalje, in to je z ozirom na današnje težke finančne razmere posebno važno, je strojno delo v kmetijstvu tudi raz-

meroma cenejše od ročnega dela, in to dejstvo se izraža v zmanjšanih proizvodnih stroških. Strojno delo pomenja mnogokrat tudi prihranek na surovinah, saj prihrani gospodar, ki n. pr. seje s strojem, velik odstotek posevka napram ročni setvi; isto velja n. pr. za trošenje umetnih gnojil, ki jih raztrosi stroj zelo enakomerno, zato pa porabi precej manj na ha. da zdravstvene važnosti tega stroja niti ne omenjam, posebno pri nekaterih gnojilih, ki so strupena za oči in pljuča.

S pomočjo strojev marsikake odpadke v rastlinski produkciji lahko bolje

izrabimo in vnovčimo ali pa izkoristimo v domačem gospodarstvu: spomni se, kako važna je dobra stiskalnica za seno in slamo, če imaš kaj več tega blaga za naprodaj, na drugi strani pa, kako prav ti hodi slamoreznica, ki ti izpremeni slamo s primeskom detelje ali druge beljakovinate rastline v prav porabno krmi-lo. Včasih je strojno delo mnogo bolj točno in natančno od ročnega dela: kako enakomerno ti poseje seme sejalni stroj ali umetna gnojila stroj za raztrošanje, kako lepo deluje osipalnik; čistilnik (pajkelj) in trijer ti vse drugače prečistita in sortirata žita kakor pa velnica in rešeto (rehta). Kjer sade veliko krompirja, jim zelo prav pride plug za oranje tega podzemeljskega sadeža.

V kmetijstvu je tudi marsikako delo danes zelo potrebno, ki bi ga brez stroja sploh ne mogli izvršiti, n. pr. škropljenje vinske trte in sadnega drevja, da ga obvarujemo pred raznimi boleznimi in škodljivci; drugih del bi spet brez

strojev ne mogli izvršiti pravočasno, posebno pri kakem bolj izpremenljivem vremenu in bi imeli lahko veliko škodo: misli n. pr. na košnjo in sušenje (obračanje) sena na večjem posestvu, košnja žita itd.

Pri nabavi bolj dragih kmetijskih strojev je seveda velike važnosti, da so stroji kolikor mogoče polno zaposleni v času sezone; to dejstvo in pa, da so morejo poslužiti strojev tudi manjši posestniki in imeti od njih korist, je privedla že marsikako vas in občino, da so si ustanovili ljudje strojno zadrugo ali pa nakupili pri svojem kmetijskem društvu raznih kmetijskih strojev: sejalnice, mlatilnice, slamoreznice, osipalnice, kosilne stroje, trijerje, stroje za žaganje drva in podobne. Take zadruge, če so v večjih rokah, utegnejo močno vplivati na blagostanje svojih članov, ker jim zmanjšajo pridelovalne stroške, povečajo pa čisti dobiček gospodarstva. ovfr.

Kopačev oče

Kopačev sinko je imel tri ljudi, ki so skrbeli zanj, dokler je bil majhen. Mati ga je klicala za Janezka, stara mati ga je mилоvala za Jančkom, oče pa mu je pravil Janez. Dokler je bil fant še sam in edini otrok pri hiši, sta skrbeli zanj predvsem njegova mati in stara mati. Ti dve sta ga negovali, razvajali in učili. Oče, ki je bil kratkih in redkih besed, skoraj ni prišel dosti v poštev in zdelo se je, da svojega sina ne mara dosti in se ne briga zanj. Le včasih, kadar je Janezek ob materi ali stari materi le preveč sitnost stresal, je posegel oče vmes in s kratkimi besedami napravil red. Tako se je Janezek očeta bolj bal kot ga je ljubil; toda ena očetova beseda je zalegla pri njem več kot vse dolgo govoričenje, zmerjanje in poučevanje obeh mater.

Tako je bilo, dokler je bil Janezek sam pri hiši. Toda potem se je družina pomnožila, Janezek je dobil bratca in sestrico, in zdaj so se zanj pričeli slabi časi. Mati in stara mati se nista več dosti brigali zanj, nista več imeli časa za milovanje in razvananje, le za hudo besedo sta še vedno našli dosti prilike in Janezek je tiste čase užil zmerjanja zvrkano mero. To mu je grenilo mlado dušo,

postal je trmast, svojevoljen, siten in zamerljiv in najrajši je sam čepel v kakem kotu in mulo kahal. Tedaj je spoznal oče, ki je bil razumen mož, da je sedaj prišla njegova ura. In vzel je fanta v svoje varstvo in v svojo šolo. Veliko je naučil fanta v tistih letih, čeprav ni veliko govoril, in dobro in pošteno ga je vzgajal za življenje. V nedeljo popoldne, ko je delo počivalo, je vzel fanta s seboj v sadovnjak, na polje ali v gozd. Tam mu je razkazoval domače posestvo, kakor kakemu odraslemu človeku. Skupaj sta ogledovala sadno drevje, kako poganja in brsti, ugotovila, katero bo dalo dosti sadja, pregledovala stare suhe veje, ki jih bo treba odžagati. Na polju sta opazovala, kako poganja mlado žito, v gozdu sta računala, katero drevo mora še rasti in katero bo za posek. Prisluškovala sta kukavici, ki se je oglašala med vejami, iskala žolno, kje je tolkla po drevju in zasledovala mlado siničko, ki je priletavala in odletavala iz gnezda. Potem pa sta sedela ob čebelnjaku in se skupaj čudila pridnim čebelicam, ki so donašale cvetni prah. Kmalu je Janez vse vedel iz življenja čebel, razložil je trota od delavke in vedel je, da se čebele ni treba batij, če je ne dražiš. Te ure, ko

sta bila z očetom sama, so bile Janezu poseben užitek in vselej se je že skozi ves teden veselil, kdaj bo spet nedelja.

Pa tudi med tednom Janez ni bil zapuščan. Oče ga je jemal povsod s seboj, kamor je šel delat. Skupaj sta vpregla živino in Janez je podajal očetu vse, kar je rabil pri delu. Pomagal mu je klepati kmalu je vedel, kako jo je treba razstaviti in kako zopet sestaviti, z njim vred je mazal kolesa pri vozu, bil je zraven, ko je oče popravljaj grablje ali tesal nov ročaj za vile. Janezu kmalu ni bilo več mar drugih igrač. Najbolj vesel je bil, če mu je oče prinesel iz trga nožek ali kladvice ali kako drugo orodje. S tem se je potem zaposlil vselej, kadar je bil sam in očeta ni bilo doma. Nikoli ni sitnari, nikoli ni nagajal materi, vedno je imel svoje delo in svoj opravek. Nekoč mu je oče prinesel iz trga celo malo sekirico in mati se je v strahu prišla za glavo: »Saj je še premajhen; vsekaj se bo!« Oče pa je kratko odgovoril: »Pa ne. Janez je že razumen fant in ve, kako je treba sekiro prijeti, da te ne ugrizne.« To zaupanje je fantu dobro delo in res je skrbel, da se ni nikoli usekal in je tako opravičil očetovo zaupanje. To zaupanje je bila tista sila, ki je fanta držala pokonci, da ni omagal tudi takrat, kadar je oče zahteval od njega težkih stvari. Oče mu je nekoč rekel: »Moj tovariš!« in ta beseda je bila za Janeza najslajše milovanje in bolj mila mu je bila kot vse ljubeznivosti, s katerimi ga je kdaj koli mati božala. To zaupanje je bilo, ki je fantu pomagalo, da se ni strašil nobenega dela ob očetu, četudi je včasih presegalo njegove sile. Nekoč — fant je imel šele pet let — je rekel oče: »Zdaj greva pa orat!« Mati je ob teh besedah prestrašena ugovarjala: »Saj je še preslab za to.« Oče pa je zamahnil z roko in rekel: »Ne bom ga prisilil. Toda nalogo je treba visoko postaviti, da se mi s sila ne poleni. Pojdiva, fant!« In Janez je šel in je vse dopoldne pomagal očetu pri delu in ko sta se opoldne vrnila domov, je bil res da truden in zbit, toda oči so mu ponosno sijale in pobahal se je materi: »Pa sva zorala!« Oče pa mu je rekel: »Seveda, ko sem imel tebe poleg.«

Da, ta oče je razumel nauk, ki bi ga morali dati vsakemu vzgojitelju na pot: Naloge je treba visoko postaviti. Od mladega človeka je treba veliko zahtevati, da se njegova sila ne poleni. Vaja nare-

di mojstra; kdor pa nič ne poskusi, tudi nič ne izvrši. Razum bo povedal očetu in materi, kako visoko sme iti s svojimi zahtevami, da ne prenapne mladih sil, toda lenariti mlad človek ne sme. Ob igranju se uvede v delo in lahko delo ob odraslih je za mladega človeka dostikrat najljubša igrača, ker se ob tem giblje in razvija svoje sile.

Drugo pa, kar otrok rabi, je priznanje za njegovo delo. Če vedno stojimo ob njem in mu dan za dnem vbijamo v glavo, da je za nič in nič ne zmora, mora otrok izgubiti zaupanje vase in živeti v prepričanju, da nič ne zmora. Prijazna beseda, tovariška beseda očeta ali matere, pa mu bo dala pogum, da se bo lotil čedalje težjih nalog in jih tudi izvršil. Čeprav prvič še ne tako kot bi bilo treba in bo delal še napake, vendar mu bo priznanje za njegovo nepopolno delo dala sile, da bo drugič delo bolje izvršil; graja pa bi mu vzela veselje in mu ohromila mlade sile.

Hafner.

KUHINJA

Riževi cmoki. Riž skuham v slani vodi malo bolj ko na pol in zelo gosto. V malo ohlajen riž denem žlico surovega masla ali žlico masti, dva rumenjaka in eno celo jajce. Ko je to dobro zmešano, dodam tri žlice moke, dobro zmešam in oblikujem precej velike cmoke, ki jih skuham v slani vodi. — Riževe cmoke lahko zakuham tudi na goveji juhi. Za zakuho v juhi napravim manjše cmoke.

Kaprna polivka. Kake tri žlice kaper malo razrežem in pridenem bledorumenemu prežganju, zalijem z juho, dodam sesekljanih limoninih lupinic in okisam s kisom ali limoninim sokom.

Vodeni žličniki. Vzame 50 dkg presejane moke, polijem z vrelo vodo in testo zmešam in dobro stepem. Potem zakuham z zmehčeno žlico žličnike v slan krop, kjer naj vre 5 minut, nakar jih odcedim, zmešam s kakšno omako ali zabelim in dam s solato na mizo.

Mlinci s kislim zeljem. Iz pol kg moke in mlečne vode napravi bolj krepko vlečeno testo, razvaljaj bleke, ki jih speci v peči, ko vzameš iz nje kruh ali na ploščevini v pečici. Mlince razlomi in polij z vrelo slano vodo in pusti pokrito, da se dodobrega napojijo. 1 do 1 in pol kilograma kislega zelja popari in daj odcejenega na vročo mast, v kateri si

precvrta čebule. Soli in duši do mehkega, nakar prideni napojene mlince, rahlo premešaj in postavi še za 10 minut v pečico. Če imaš ostanke mastnega mesa, lahko prideneš in jed izboljšaš. Na mizo daj kot samostojno jed.

Ajdovi žganci na koroški način. Pol kilograma ajdove moke stresem v čisto in suho posodo (lonec), postavim na štedilnik in mešam, da se moka tako segreje, da speče, če vtaknem prst vanjo. Ko je moka tako segreta, prilivam mešaje vrelo vodo, da dobim gost žganc. Nato žganc zdrobim z vilicami v skledo, zabelim z ocvirki in dam na mizo. Tako pripravljene žgance dam h goveji juhi, k obari, h golažu ali z mlekom na mizo.

Gizela pečenka. Za posebne prilike lahko pripravim zelo okusno in tudi za oko lepo pečenko. Vzamem 1½ kg telečjega stegna, ga operem in napravim vanj z ozkim nožem po dolžini žep, v katerega denem zaporedno 3—4 trdo kuhana in olupljena jajca. Odprtino zašpilim, pečenko solim in spečem od vseh strani na razbeljeni masti. Potem pa jo pečem počasi še v pečici 1 do 1½ ure. Nazadnje zrežem pečenko na lepe rezine, sok zalijem z zajemalko vode in serviram posebej v omačnici.

DOMAČA LEKARNA

Za klanje in krvavo grižo kuhaj korenino ranjekovo.

Za grinte v nosu prevre majarona na neslanem surovem maslu in maži. Izpiraj si poleg tega nos večkrat na dan z žajbljevim oparkom. Izpiranje nosa in ust je potrebno, da si ohraniš zdravje. Izpiranje z navadno mrzlo vodo ne zamori zametkov, ki se razvijajo bohotno okrog zob in na jeziku. Dobro je izpirati usta pred vživanjem jedi.

Kresnica ali oslad, (Spirae Muraria) ima v svojem cvetju veliko salicine kisline, zato žene oparek njenega cvetja na vodo in na pot ter pomaga za vse bolezni, ki nastanejo zaradi zastale vode. Ta ko tudi za udnico in za trganje. Pri teh boleznih pospeši zdravljenje, če se koplješ v izkuhi listov in cvetja. Za bolečine v ledvicah devaj obkladke zelenih listov. Kresnična korenina je bila zelo uvaževano zdravilo. Ona ima v sebi snovi, ki celijo, zmečkano so devali na kilo, pretrgane kite in zdrobljene kosti. Cevki in čiraje so izpirali z koreninino izkuho in jo vživali kot pomoč za grižo.

Lišaje snaži s sokom lišajevke (mastnica Pingniculum). Bajne rastejo lasje

listov in mažeš z mazilom. (Lišaj prevre) na dobri svinjski masti). Z lišajevko so zdravili prejšnje čase kilo in rane. Hvalijo jo za jetiko in za opešana čreva. Za te dve bolezni je treba prevrjeti liste na medu.

Cvet božjega trna (aearia) kuhaj za kašelj z medom in vživaj večkrat po žlički. Ovarek korenine žene na blato.

Solnčnica vleče nase smrad in bolezen. Zato so jo sadili tako radi ob gnojnicah in smetiščih.

Čebula čisti zrak. Kjer je bolnik z otrovljivo boleznijo, nareži čebulo in devaj vsakih šest ur drugo. Prejšnjo vrzi v ogenj.

Škaf hladne vode deni pod posteljo vročičnega. To vleče vročino nase in brani, da ne preleži bolnik.

Veterinarski nasveti

Ali je priporočljivo dajati blatno seno kravi s teletom? Imate precej poplavljenega lanskega sena. Želite vedeti, ali bi ga smeli dajati kravi, ki je pred kratkim imela telička. — Krmljenje z blatnim senom na splošno ni priporočljivo, ker predstavlja nevarnost, da živina oboli na prebavilih, če se ne okuži z vraničnim prisadom, ki letos obilo kosi med našo živino. Za kravo s teletom pa je blatno seno še manj priporočljivo, ker lahko povzroči pri teletu drisko, ki bi mogoče terjala življenje teleta. Če mislite tele obdržati za plemo, vam svetujem, da ne dajate niti kravi sedaj, niti kasneje teletu blatnega sena, sicer si ga lahko tako pokvarite, da ne bo nikdar iz nje ga pošne živali.

SEJMI

22. 4.: gov., svinj., konj. in kram. Leskovec, gov. in kram. Radeče pri Zidan. mostu, Motnik, svinj. Središče, živ. in kram. Jurovski dol. — 23. 4.: živ. in kram. Novo mesto, konj. in gov. Maribor, svinj. Dol. Lendava. — 24. 4.: živ. in kram. Gor. Planina na Kalu, Radovljica, Škofja Loka, Žužemberk, svinj. Celje, Ptuj, Trbovlje, živ. in kram. Guštanj, Mozirje, Št. Jurij v Zdolah, Sv. Jurij pri Celju. — 25. 4.: živ. in kram. Studenec pri Krškem, Grosuplje, Mozelj, Bučka, gov. Sv. Jurij pod Kumom, gov. in kram. Dobova, Vuzenica, svinj. Turnišče, živ. in kram. Beltinci. — 26. 4.: svinj. in drobn. Maribor, živ. in kram. Kozje. — 27. 4.: živ. in kram. Lukovica pri Kamniku, gov., konj. in kram. Št. Rupert, svinj. Brežice, Celje, Trbovlje.

V vsako hišo »Domoljuba!

GOSPODARSKE VESTI

ŽIVINA

Ljubljana (okolica). Dne 5. aprila so zaznamovali sledeče cene živine: voli I. vrste 6.50—7, II. 5.50—6, III. 5—5.50; telice I. vrste 6—6.50, II. 5—5.50, III. 4—4.50; krave I. vrste 4—5.50, II. 4—4.50, III. 5—4; teleta I. vrste 7, II. vrste 5; prašiči špeharji 12.50, pršutarji 10—11 din za kg žive teže.

Kranj. Na sejmu dne 8. aprila so plačevali živino takole: voli I. vrste 8, II. 7, III. 6.25; telice I. vrste 8, II. 7, III. 6.25; krave I. vrste 6, II. 5.75, III. 5.50; teleta I. vrste 8.50, II. 7.50; prašiči špeharji 12—13.50, pršutarji 10.50—11.50 din za kg žive teže. Mladi prašički 7—8 tednov stari 175—200 din komad.

Logatec. V logaškem okraju so bile cene živine v prvih dneh aprila sledeče: voli I. vrste 5—6, II. 5, III. 4—5; telice I. vrste 6, II. 5, III. 4—5; krave I. vrste 5, II. 4—5, III. 3—4; teleta I. vrste 8, II. 7; prašiči špeharji 10—12, pršutarji 9—10 din za kg žive teže.

Kamnik. Po podatkih z dne 9. aprila se gibljejo cene živine takole: voli I. vrste 6—7, III. 5—6.50; krave so prodajali na sejmu na čez od 500—2500 din glavo, prašiči pršutarji 9—10 din za kg žive teže.

Brežice. V prvih dneh aprila so bile cene živine takele: voli I. vrste 8, II. 6.50, III. 5; telice I. vrste 8, II. 6, III. 4; krave I. vrste 7, II. 5, III. 3.50; teleta I. vrste 7, II. 6, prašiči špeharji 9.50, pršutarji 7.50 din za kg žive teže.

Maribor. Na sejmu dne 9. aprila je dosegla živina te cene: voli I. vrste do 7 din, II. 5.75—6.50, III. 5—6; biki za klanje 4.50—5.50; mlada živina 5—7 din, krave I. vrste 5—6, II. vrste 4—5, III. 3—4; teleta I. vrste 6.50, II. vrste 5.50; vse za 1 kg žive teže.

Ptuj. V prvih dneh aprila je veljala živina: voli I. vrste 7, II. 5—6, III. 4; biki 3.50—6.50, telice I. vrste 6.50, II. 5.50 III. 4; krave I. vrste 6, II. 4—5, III. 3—4; teleta I. vrste 5.75 din; prašiči debeli 9.50—10, pršutarji 8—9, plemenske svinje 7.50—8, din za kg žive teže; mladi prasci od 6 do 12 tednov stari 7—150 din komad.

Sobota. V začetku aprila so imeli naslednje živinske cene: biki I. vrste 6, II. 5.50, III. 4—4.50; telice I. vrste 6, II. 5.50;

krave I. vrste 3—3.50, II. 2.50, III. 2; teleta I. vrste 5, II. 4; prašiči špeharji 11, pršutarji 9.50—10 din za kg žive teže.

Lendava. Po poročilu z dne 5. aprila so cene živine sledeče: biki I. vrste 6.25—6.50, II. 4.50—5.50; telice I. vrste 5—6.50, II. vrste 4—5; krave I. vrste 3—4, II. vrste 2.50—3; teleta I. vrste 5—6, II. vrste 4—5; prašiči špeharji 10—11, pršutarji 5—8 din za kg žive teže.

CENE

Ljubljana. Pšenica 1 kg 2.60—2.70, rž 2.15—2.50, ječmen 2.35—2.70, oves 2.15—2.65, proso 2.65—3, koruza 2.10—2.60, ajda 2.10—2.20, fižol ribničar 3.50, prepeličar 6.50, beli fižol 4.50 din za 1 kg. — **Mleko in mlečni izdelki:** mleko liter 2—2.50, surovo maslo kg 28—40, čajno maslo 28—40, kuhano maslo 32—56, bohinjski sir 30, polementalec 30, trapist Ima 32, lido 24—28 din za kg. — **Mlevski izdelki:** moka št. 0 kg 3.80—4, št. 2 din 3.60—3.80, št. 5 din 3.40—3.60, št. 6 din 3.20—3.40; kaša 3.75—5, ješprenj 3.45—5, ješprenjek 3.60—12, otrobi 1.55—1.80, koruzna moka 2.620—2.75, koruzni zdrob 2.60—4, pšenični zdrob 4—4.80, ajdova moka 3.80—6, ržena moka 3.15—3.30 din za kg.

Kurivo: premog tona 385—410 din, trda drva 1 prm 125—150, žagana 135—140, mehka drva 75 din, oglje likalit 1 kilogram 1.50—3.50 din.

Kranj. Pšenica 1 kg 2.50 din, ječmen 2.25, rž 2.20, oves 2.—2.50, koruza 2—2.25, fižol 6—8, krompir 2.25, lucerna za krmno 1.50, seno 1.50, slama 0.75; govedina 12—14 din kg, svinjina 18, slanina 18—20, svinjska mast 20—22, med 22—24, neprana volna 24—28, oprana volna 34—38 din kg; mleko liter 2.25—2.50, presno maslo kg 34—38, drva 1 prm 115—125 din.

Maribor, levi breg. Pšenica 1 kg 1.85, ječmen 1.55, rž 1.65, oves 1.70, koruza 1.45, fižol 6.50, krompir 2, seno 100 kg 140 din, slama 85, drva 1 prm 120 din, mleko liter 2 din, surovo maslo kg 32 din, vino pri vinogradnikih navadno liter 5 din, finejše sortirano 7 din.

Sobota. Pšenica 1 kg 1.80—2, ječmen 1.50, rž 1.60, koruza 1.70, fižol 2.60—4, krompir 1.60, seno 1.20, slama 0.50; bukovna drva 1 prm 120—140, mleko liter 2, surovo maslo kg 28—30 din.

PRAVNI NASVETI

Pot v gozd. Z. M. - Že nad 90 let vozite preko tuje parcele v svoj gozd. Gozdno parcelo ste pred 15 leti spremenili v sadovnjak, sedaj vam pa sosed zabranjuje vožnjo čez njegovo parcelo. Vprašate, ali bo mogel zabraniti vožnjo? — Pot v gozdu se od leta 1853 dalje niso mogla več priposestevovati. Če ste s svojimi predniki vozili po spornem potu 90 let, torej od leta 1850 dalje, pota do leta 1853 še niso predniki priposestevovali, od tega leta dalje pa je bilo priposestevovanje postavno zabranjeno. Zato torej nimate pravice vožnje po navedenem potu in vam jo bo po našem mnenju sosed lahko zabranil. Ako pa je sporni pot edini pot, pa po predpisih zakona o gozdih lahko prosite pri upravnem oblastvu prve stopnje, da se vam odredi zasilna pot čez tuje zemljišče, ako se s sosedom ne moreta zlepa dogovoriti.

Posledice ločenega zakona. C. M. v D. Vaš mož vas je pred leti zapustil in odšel v tujino. Sedaj ste izposlovali ločitveno tožbo, da je bil vaš zakon ločen vsled izključne moške krivde. Vprašate, ali bo imel vaš mož po vaši smrti kakšno dedno pravico ali ne. — Vašo imovino lahko v oporoki razdelite med svoje otroke. Vaš ločeni mož nima zakonite dedne pravice niti zahtevke do zakonitega naprejšnjega volila niti pravice do vzdrževanja iz zapuščine; vse te pravice je mož izgubil, ker je bil zakon ločen izključno vsled njegove krivde.

Popravlilo farne cerkve. M. J. L. G. Po konkurenčni obravnavi so bili določeni prispevki, ki jih morajo farani sorazmerno z odmerjenim zemljiškim davkom plačevati za popravilo župne cerkve in zemljišča. Tej obveznosti se ne morete odtegniti radi tega, ker leži posestvo v drugi katastralni občini kakor župna cerkev. Dolžnost faranov prispevati za popravila župne cerkve ni nobena služnost, ampak javnopravna dajatev. Zato taka dolžnost ne zastara, čeprav tekom zadnjih 40 let niste plačevali nobenega prispevka za farno cerkev, ampak samo za podružnico.

Posekana tuja smreka. F. M. P. Mejaš je v gozdu posekal smreko, ki je bila vidno zaznamovana kot vam pripadajoča. Mejaš se je izgovarjal, da tega znamenja preje ni videl. Vprašate, če je to tatvina. — Tatvina je tedaj, če kdo vedoma vzame tujo stvar. Ker mejaš to zanika, češ da ni vedel, imate pravico

zahtevati, da vam povrne ali posekano smreko, ali pa nadoknadi vrednost posekane smreke.

Meja v gozdu. F. M. P. Z očetom sedanjega mejaša ste 40 let živeli v miru, ker sta oba spoštovala pred leti po zemljemercu odmerjeno in vidno zamejitveno mejo v gozdu. Mladi mejaš pa sega v vaš svet in je stare mejnike odstranil. — Če imate dokaze, da je res mejaš mejnike odstranil, je s tem storil kaznjivo dejanje in bo na vašo ovadbo tudi pri sodišču kaznovan. Sedaj nepoznava nastalo mejo morate pa zopet obnoviti. Če se z mejašem sama ne moreta sporazumeti na mejo, predlagajte pri sodišču obnovo meje. Sodnik bo določil mejo po zadnjem mirnem vživljanju.

Šoferska šola. S. F. Nimamo nobene državne šoferske šole. V raznih mestih so privatne šole, ki udeležence usposobijo, da napravijo šoferski izpit. Naslove boste izvedeli pri združenju šoferjev.

Dolg iz leta 1931. I. Z. Vprašate ali uživate zaščito za dolg, ki ste ga napravili leta 1931 na kupnini za zemljišče. — Ako ste kmet po predpisih uredbe o likvidaciji kmetijskih dolgov in če niste v boljšem gmotnem položaju kakor vaš upnik, uživate zaščito. Dolžniki kmetje pa ne uživajo zaščite, če so v boljšem gmotnem položaju od svojih upnikov. Če se ne moreta glede tega vprašanja sporazumeti, bo odločilo pristojno okrajno sodišče.

Odpis davčnih zaostankov. P. J. Pravilno so vas pri občini poletili, da sme finančni minister na prošnjo odpisati le davčne zaostanke iz leta 1937 ali starejše. Ker ste vi dolžni na davku iz leta 1938 in 1939, te ugodnosti ne morete biti deležni.

Ometanje dimnikov na deželi. P. M. Pravilnik za izvrševanje dimnikarskega obrta iz leta 1932, ki je bil spremenjen leta 1936, velja tudi za deželo. Vsakomesečno ometanje dimnikov je predpisano le v mestih, trgih in občinah, za katere je vporabljeni prvi del gradbenega zakona, ter v rudniških krajih. V krajih, za katere ni obvezno vsakomesečno čiščenje, se kurilne naprave ometajo v roku, ki ga odredi požarno-policijska komisija ob letnem pregledu. Komisija sme, če ni pomislekov iz javnih ozirov, obvezno ometanje teh naprav v dotičnem letu tudi spregledati. Spore z dimnikarji rešuje načelstvo.